

ΤΑΞΗ: Α' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Ημερομηνία: Σάββατο 13 Απριλίου 2024

Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΘΕΜΑ Α

1ο υποερώτημα

Στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου ο συγγραφέας παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά των ηλικιωμένων, οι οποίοι διακρίνονται από την ωριμότητά τους. Παρατηρεί πως την ωρίμανση αυτή τη βιώνουν με διαφορετικό ρυθμό, ανάλογα με τις εμπειρίες που έχουν ζήσει, αλλά μάλλον έχουν αναπτυγμένη κριτική αντίληψη των δεδομένων και μπορούν να κρίνουν με ενάργεια τις καταστάσεις της ζωής. Χαρακτηρίζονται από την ηρεμία τους, αλλά και από την αδράνεια, λόγω της κάμψης των φυσικών τους δυνάμεων. (70 λέξεις)

2ο υποερώτημα

Ο συγγραφέας στην τρίτη παράγραφο χρησιμοποιεί τον συνδυασμό τρόπων ανάπτυξης. Πιο συγκεκριμένα, παρατηρείται η διαίρεση των ηλικιωμένων (διαιρετέα έννοια) σε δύο κατηγορίες (πηλικά διαίρεσης): αυτοί που αντιμετωπίζουν τα γηρατειά τους με απαισιοδοξία και απελπισία κι αυτοί που βλέπουν την ηλικία τους με αισιοδοξία και ευγνωμοσύνη για ό,τι έζησαν. Το κριτήριο με το οποίο έγινε η διαίρεση αυτή (διαιρετική βάση) είναι η στάση που έχουν οι ηλικιωμένοι για το γήρας. Ο σκοπός του είναι δείξει ολόπλευρα τις διαφορές στη ψυχολογία των ανθρώπων που εισέρχονται σε αυτή τη φάση της ζωής τους. Επίσης, χρησιμοποιεί και μια αναλογία, παρομοιάζοντας τα γηρατειά με την αρρώστια. Τα δύο αυτά μέλη της αναλογίας παρουσιάζουν ένα κοινό χαρακτηριστικό: το ότι, δηλαδή, κρίνονται θετικά ή αρνητικά, ανάλογα με τον τρόπο που τα αντιμετωπίζει ο καθένας. Η πρόθεση του σε αυτήν την περίπτωση είναι να διευκολύνει την κατανόηση του πόσο εύκολα ή δύσκολα κάποιος ηλικιωμένος βιώνει την ηλικία του, κάνοντας έτσι το ύφος του πιο ζωντανό, γλαφυρό και λογοτεχνικό.

3ο υποερώτημα

Η μετατροπή θα γίνει ως εξής:

«**η παράταση** του σταδίου της ωριμότητας»

«γίνεται καλό ή κακό από τον **τρόπο αντιμετώπισης του καθενός**»

Κατά τη μετατροπή από ρηματικά σε ονοματικά σύνολα το ύφος γίνεται πιο απρόσωπο και ουδέτερο. Έμφαση πλέον δίνεται στην ίδια την πράξη και όχι στο υποκείμενο των ρημάτων, καθώς αποχρωματίζονται οι προτάσεις από οποιονδήποτε συναισθηματισμό έδιναν τα ρηματικά πρόσωπα που χρησιμοποιούνταν προηγουμένως. Τα ονοματικά σύνολα ταιριάζουν σε μια πιο σοβαρή επικοινωνιακή περίσταση και δίνουν ένα διαχρονικό χαρακτήρα στο περιεχόμενο τους.

4ο υποερώτημα

Στη δεύτερη παράγραφο εντοπίζεται το ασύνδετο σχήμα στο εξής χωρίο: «χαλάρωση των σωματικών δυνάμεων, κάμψη της πνευματικής αντοχής, ηρέμηση του οργανισμού, ένταση των δυνάμεων της αδράνειας».

Πρόθεση του συγγραφέα είναι να πυκνώσει το λόγο του και να δώσει με παραστατικό τρόπο ένταση και έμφαση στα χαρακτηριστικά ηλικιωμένων. Έτσι, το κείμενο αποκτά έναν κοφτό, γρήγορο ρυθμό που συμβάλλει στην καλύτερη κατανόηση των γνωρισμάτων τους. Το ύφος κρίνεται ζωντανό και σαφές, καθώς παρατίθενται ανάμεσα σε κόμματα αυτά τα γνωρίσματα.

ΘΕΜΑ Β

Κειμενικό είδος: Επιχειρηματολογικό κείμενο - προσχεδιασμένος προφορικός λόγος

Τύπος Κειμένου: Ομιλία

Πομπός: Ομιλητής/ομιλήτρια – εκπρόσωπος πολιτιστικού συλλόγου

Δέκτης: Συνδημότες, συμπολίτες

Γλώσσα: Αναφορική λειτουργία

Ύφος: Σοβαρό με στοιχεία οικειότητας

Προσφώνηση: Αγαπητοί συνδημότες/ συμπολίτες, Κυρίες και κύριοι,

Πρόλογος:

Με αφορμή την παγκόσμια ημέρα τρίτης ηλικίας, ως εκπρόσωπος του σχολείου μου, ανέλαβα με χαρά να εκφωνήσω τη συγκεκριμένη ομιλία με σκοπό την ανάλυση των

κυριότερων προβλημάτων που ταλανίζουν τους ηλικιωμένους στην καθημερινότητά τους. Στα πλαίσια αυτής της εκδήλωσης θα ήταν καλό να υπογραμμιστεί η στάση των κρατικών φορέων, καθώς και ολόκληρου του κοινωνικού συνόλου προς τους ανθρώπους της τρίτης ηλικίας.

1^ο ζητούμενο: Τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ηλικιωμένοι στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία.

- Λόγω του ψηφιακού χάσματος, αδυνατούν να συμμετέχουν στις τεχνολογικές εξελίξεις, γεγονός που επιδρά αρνητικά στη ψυχολογία τους. Διακρίνονται από τάση απομόνωσης, καθώς δε μπορούν να συμβαδίσουν με τους ρυθμούς της σύγχρονης κοινωνίας και συχνά έχουν μια απαισιόδοξη στάση προς τη ζωή.
- Το σώμα τους αδυνατεί, αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα υγείας και ίσως χρόνιες παθήσεις, που τους καθιστούν ανήμπορους να αυτοεξυπηρετηθούν, επιβαρύνοντας το οικογενειακό τους περιβάλλον. Επίσης, δεν μπορούν να εξασφαλίσουν φάρμακα και να έχουν σωστή ιατρική περίθαλψη, εξαιτίας οικονομικών δυσκολιών.
- Εξασθενεί η μνήμη τους, στην οποία κυριαρχεί το παρελθόν σε βάρος του παρόντος, γεγονός που τους οδηγεί σε περαιτέρω ψυχολογικά προβλήματα, όπως κατάθλιψη και απαισιοδοξία για το μέλλον. Συχνές νευρολογικές παθήσεις είναι η άνοια και το Άλτσχάιμερ.
- Οικονομική ανασφάλεια καθώς δεν είναι σε θέση να εργαστούν, ώστε να αυξήσουν το εισόδημά τους, οπότε είναι αναγκασμένοι να πορευτούν αποκλειστικά με τη σύνταξή τους. Αντιμετωπίζουν βιοποριστικά προβλήματα, τα οποία συχνά υποβαθμίζουν την ποιότητα της ζωής τους.
- Συχνά εγκαταλείπονται από το οικογενειακό τους περιβάλλον και περιθωριοποιούνται με αποτέλεσμα να νιώθουν παραμελημένοι και μόνοι. Αισθάνονται ανεπιθύμητοι και σε αρκετές περιπτώσεις οδηγούνται με ή χωρίς τη σύμφωνη γνώμη τους σε γηροκομεία και οίκους ευγηρίας.

2^ο ζητούμενο: Σωστή στάση που χρειάζεται να έχουν απέναντί τους τόσο οι κρατικοί φορείς, όσο και το υπόλοιπο κοινωνικό σύνολο.

- Εξασφάλιση ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης ανεξαιρέτως οικονομικών κριτηρίων. Στο πλαίσιο του κράτους πρόνοιας είναι χρέος της κάθε πολιτείας να

παρέχει ένα σύστημα υγείας που να καλύπτει τους ηλικιωμένους, που έχουν συχνότερα προβλήματα υγείας.

- Παροχή βοήθειας κατ'οίκον, ιδίως σε ανθρώπους που δεν έχουν εύκολη πρόσβαση σε ιατρικά κέντρα ή δε μπορούν να μετακινηθούν ή δεν έχουν κάποιο συγγενικό πρόσωπο να τους στηρίξει. Να ενισχυθεί και να διευρυνθεί το Πρόγραμμα «Βοήθεια στο σπίτι», ώστε να προσφέρεται τακτική φροντίδα σε ηλικιωμένους ακόμα και σε απομακρυσμένες περιοχές.
- Το κράτος οφείλει να διασφαλίσει την ελεύθερη πρόσβαση σε διάφορες δραστηριότητες και προγράμματα που ενθαρρύνουν την έκφραση της δημιουργικότητάς τους. Έτσι θα διευκολύνεται και θα ενθαρρύνεται η συμμετοχή τους σε κοινωνικές και πολιτιστικές δράσεις, όπως θεατρικές παραστάσεις και εκδρομές περιηγητικού χαρακτήρα κ.α. Σημαντικό ρολό κατέχουν και τα Κέντρα Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων (Κ.Α.Π.Η.) για την υγιή κοινωνικοποίηση τους.
- Στο πλαίσιο της οικογένειας, τα νεότερα μέλη οφείλουν να σέβονται και να υποστηρίζουν τους ηλικιωμένους γονείς τους και να τους παρέχουν, όχι μόνο αγάπη και ψυχολογική στήριξη, αλλά και ουσιαστική βοήθεια και φροντίδα στην καθημερινότητά τους.
- Στο ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο να ενθαρρύνονται και να αξιοποιούνται πρωτοβουλίες εθελοντικής προσφοράς με στόχο τη δημιουργία ενός ισχυρού δικτύου κοινωνικής αλληλεγγύης προς τους ανήμπορους ανθρώπους τρίτης ηλικίας. Για παράδειγμα θα μπορούσε να υπάρχει ένα σώμα εθελοντών πολιτών που θα εποπτεύουν γειτονίες που κατοικούν άνθρωποι προχωρημένης ηλικίας.

Επίλογος:

Ολοκληρώνοντας, η τρίτη ηλικία παρά το γεγονός ότι αποτελεί σημαντικό κομμάτι της κοινωνίας, δεν τυγχάνει της δέουσας αντιμετώπισης. Γι' αυτό αποτελεί ευθύνη τόσο του κοινωνικού συνόλου όσο και των κρατικών φορέων η αντιμετώπιση των προβλημάτων των ηλικιωμένων, καθώς και η προσπάθεια για εξασφάλιση της ποιότητας ζωής τους.

Αποφώνηση: Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας

Οι μαθητές/τριες μπορούν να αξιοποιήσουν και άλλες ιδέες πέραν των παραπάνω.

Κάθε απάντηση θα θεωρηθεί σωστή, αρκεί να είναι επαρκώς τεκμηριωμένη.

ΘΕΜΑ Γ

- Γ1.** Το ποίημα βασίζεται σε μια αντίθεση αναφορικά με τον τρόπο που αντιμετωπίζονται δύο διαφορετικές ηλικιακές ομάδες. Από τη μία είναι τα βρέφη και απ' την άλλη είναι οι ηλικιωμένοι. Το ποιητικό υποκείμενο στηριζόμενο σε καινούργιες παιδαγωγικές θεωρίες («Καινούργιες θεωρίες») υποστηρίζει ότι τα μωρά πρέπει να τυγχάνουν της αμέριστης προσοχής μας και να τα παίρνουμε αγκαλιά αμέσως μόλις κλάψουν («Τα μωρά δεν πρέπει να τ' αφήνετε να κλαίνε. Αμέσως να τα παίρνετε αγκαλιά»). Δεν πρέπει να τα αφήνουμε να κλαίνε, γιατί αλλιώς αισθάνονται εγκαταλελειμμένα («Αλλιώς υπόκειται σε πρόωρη ανάπτυξη ... βγάζει δόντια μαλλιά νύχια γαμπιά μαχαίρια»). Σε αντίθεση με το πόσο στοργικά φερόμαστε προς τα μωρά, τόσο σκληρά πρέπει να φερόμαστε προς τους ηλικιωμένους. Αυτούς δεν πρέπει να τους ακουμπάμε, να τους αγκαλιάζουμε, κι ας κλαίνε («Ποτέ αγκαλιά. Αφήστε τους να σκάσουνε στο κλάμα»). Προτείνεται, μάλιστα, να εξασφαλίζεται η απομόνωσή τους από το κοινωνικό σύνολο («Βάλτε κοντά τους ... ρυθμικά μοναχική η αναπνοή τους»). Σε περίπτωση που κάποιος, όμως, υποκύψει στην επιθυμία τους για αγκαλιά, η πράξη αυτή θα αποβεί μοιραία γι' αυτόν («Ποτέ μη γελαστείτε να τους πάρετε αγκαλιά ... θα σας πνίξουν»). Η πρόθεση του είναι να φανεί η απεμόνωση που βιώνουν οι ηλικιωμένοι από το κοινωνικό τους σύνολο και η αδιαφορία προς τα συναισθήματά τους.
- Γ2.** Στο ποίημα αξιοποιούνται όλες οι εγκλίσεις, γεγονός που προσδίδει στο κείμενο μια υφολογική ποικιλία. Αρχικά, η οριστική έγκλιση στον στίχο («υπόκειται σε πρόωρη ανάπτυξη») δηλώνει το βέβαιο, το πραγματικό, καθώς το ποιητικό υποκείμενο εμφανίζεται να είναι σίγουρο ότι, αν δεν πάρει κάποιος αγκαλιά ένα μωρό που κλαίει, τότε αυτό θα ωριμάσει νωρίτερα από την ηλικία του και θα βιώσει αρνητικά συναισθήματα πρόωρα. Στη συνέχεια, η υποτακτική έγκλιση στον στίχο («ας κλαίνε οι μεγάλοι») εκφράζει την υποτιμητική, απαξιωτική στάση του ποιητικού υποκειμένου προς τους ηλικιωμένους. Ακόμα κι αν κλαίνε οι μεγάλοι, δεν πρέπει να τους δίνουμε αγκαλιά, δεν πρέπει να δείχνουμε παραχώρηση στην παιδαρίστικη συμπεριφορά τους. Τέλος, η προστακτική έγκλιση, που είναι και αυτή που επικρατεί, προσδίδει στο κείμενο αυστηρό χαρακτήρα. Ορίζει τον τρόπο με τον οποίο το ποιητικό υποκείμενο θεωρεί ότι θα πρέπει να συμπεριφερόμαστε στα άτομα τρίτης ηλικίας. Ενδεικτικός είναι ο στίχος («Αφήστε τους»). Προτροπή για εγκατάλειψη των γηραιότερων, που ταυτόχρονα συνιστά μια λανθάνουσα ειρωνεία. Έτσι, όλες οι προστακτικές εγκλίσεις στο ποίημα λειτουργούν αντιθετικά, καθώς η ορθή στάση απέναντι στους μεγάλους σε ηλικία, υπαγορεύει μια άκρως αντίθετη συμπεριφορά από αυτήν που οι προστακτικές δηλώνουν.

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2024
Β' ΦΑΣΗ**E_3.Nλ1(α)**

Η επιλογή των παραδειγμάτων είναι ενδεικτική. Ο μαθητής μπορεί να επιλέξει όποιο παράδειγμα θέλει, αρκεί να τεκμηριώσει την απάντησή του.

ΘΕΜΑ Δ

Ο τίτλος του ποιήματος είναι «Το σπάνιο δώρο». Διαβάζοντας το κάποιος καταλαβαίνει ότι αυτό είναι η αγκαλιά («Ας κλαίνε οι μεγάλοι. Δεν έχει αγκαλιά»). Τα άτομα της τρίτης ηλικίας σπάνια τυγχάνουν αυτού του δώρου. Δεν χρειάζεται να προστατευτούν από την πρόωγη ενηλικίωση και την εγκατάλειψη, όπως συμβαίνει με τα μωρά («Τα μωρά δεν πρέπει να τα αφήνετε να κλαίνε ... βγάζει δόντια μαλλιά νύχια γαμψά / μαχαίρια»). Γι' αυτούς οι καταστάσεις αυτές είναι ήδη βίωμα («Βάλτε κοντά τους το μηχάνημα εκείνοι ... αν είναι ρυθμικά μοναχική η αναπνοή / τους»). Άρα, όχι αγκαλιά! Άλλωστε, είναι σα να έχουν αποχωρήσει ουσιαστικά από τη ζωή, κι ας είναι ζωντανοί («πως θα έρθει μια και / καλή ... η αγκαλιά της μάνας τους»). Μάλιστα, αν κάποιος ξεγελαστεί και τους αγκαλιάσει, θα γραπωθούν άγρια από αυτόν που θα προσφερθεί («Τυλίγονται άγρια γύρω απ' τον σπάνιο λαιμό αυτού του/δώρου»), γεγονός που θα προκαλέσει τον πνιγμό του αγκαλιαζόμενου προσώπου («θα σας πνίξουν»). Έτσι, το δώρο καθίσταται ακόμα πιο σπάνιο!

Ο μαθητής/τρια οφείλει να συμπεριλάβει και την προσωπική του/της άποψη στην απάντηση του/της, όπως αναφέρεται στη δεύτερη ερώτηση του θέματος: «Εσείς πόσο σπάνια δίνετε το δώρο αυτό στα άτομα της τρίτης ηλικίας και γιατί;»

Κάθε απάντηση θα θεωρηθεί σωστή, αρκεί να είναι επαρκώς τεκμηριωμένη.